

PROGRAMMA NASCHOLINGSDAG TALEN

DAGPROGRAMMA

09.15 uur	Ontvangst met koffie en thee
10.00 uur	Welkomstwoord & openingslezing: Meertalig voortgezet onderwijs voor en door iedereen! Door prof.dr. Joana Duarte en dr. Mirjam Günther-van der Meij.
11.15 uur	Start keuzeronde 1
12.30 uur	Lunchpauze
13.30 uur	Start keuzeronde 2
14.45 uur	Pauze
15.15 uur	Start keuzeronde 3
16.30 uur	Uitreiking certificaten en start borrel
17.00 uur	Einde borrel

VRIJDAG 17
MAART 2023

Tijd: 09.15 – 17.00 uur

Locatie: Lipsius Universiteit Leiden

Adres: Cleveringaplaats 1 te Leiden

Universiteit
Leiden
ICLON

Bij ons leer je de wereld kennen

Welkom op deze nascholingsdag Talen van het ICLON.

U gaat deelnemen aan een van de professionaliseringsactiviteiten van het Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding, Onderwijsonderzoek en Nascholing (ICLON) van de Universiteit Leiden. Het ICLON is een onderwijscentrum voor po, vo en ho dat zich richt op de kwaliteit van het onderwijs door onderwijskennis en onderwijspraktijk te verbinden. Wetenschappelijke inzichten worden toegepast in de klas of collegezaal en omgekeerd zijn praktijkervaringen de impuls voor onderzoek naar en ontwikkeling van de praktijk van onderwijs. Op onze website vindt u meer informatie over ons [professionaliseringsaanbod](#).

Het ICLON werkt altijd samen met (opleidings)scholen om in haar professionaliseringsaanbod voor docenten goed in te spelen op belangrijke uitdagingen in het onderwijs. Wanneer ons aanbod voor meerdere scholen functioneel is, bieden we de professionaliseringsactiviteit op een centrale locatie aan. Maar soms is het voor een school veel prettiger om met een team op de eigen school een training te volgen (incompany). Voor het bespreken van dergelijke professionaliseringswensen kan uw schoolleiding contact opnemen met het hoofd afdeling Nascholing & Wetenschapsoriëntatie, [Jacqueline Hoornweg](#) door te mailen naar hoornweg@iclon.leidenuniv.nl.

Scholen zijn net als het ICLON druk bezig te herstellen van de gevolgen van de coronacrisis. Scholen mogen daarom een beroep doen op het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) waarvoor het ICLON samen met scholen een [ondersteuningsprogramma](#) heeft ontwikkeld.

Het ICLON biedt daarnaast [nascholing aan via het Onderwijsnetwerk Zuid-Holland](#) (ONZ). Dit is een netwerk waarin drie universiteiten, vier hogescholen en meer dan zestig vo-scholen samenwerken met bedrijven en maatschappelijke instellingen in alle schoolvakken op thema's als docentprofessionalisering, arbeidsmarkt en verbetering aansluiting vo-ho.

Tenslotte werkt het ICLON in het basisonderwijs samen met po-scholen in het [Wetenschapsknooppunt Leiden](#).

Ik wens u een mooie en leerzame dag toe en zie u graag terug bij verdere professionaliseringsactiviteiten die wij voor docenten organiseren.

Prof.dr.ir. Fred Janssen

Wetenschappelijk directeur ICLON Universiteit Leiden

Docentprofessionalisering: www.iclon.nl/nascholing

NPO-aanbod: www.universiteitleiden.nl/iclon-menukaart/aanbod

ONZ: www.onderwijsnetwerkzuidholland.nl

Wetenschapsknooppunt: www.universiteitleiden.nl/wetenschapsknooppunt

OPENINGSLEZING

MEERTALIG VOORTGEZET ONDERWIJS VOOR EN DOOR IEDEEREEN!

Nederland kent een grote rijkdom aan talen; 24,2% van de bevolking heeft een migratieachtergrond (CBS 2020) en in verschillende grote stedelijke gebieden worden er meer dan 120 talen gesproken (Nortier 2009). Verder heeft 3% van de bevolking het Fries als moedertaal (Provincie Fryslân 2020), ongeveer 5% het Limburgs (Cornips 2012) en ongeveer 10% van de bevolking spreekt één van de varianten van het Nedersaksisch (Driessen 2011).

Alhoewel Nederland rijk is aan allochtone en autochtone taaldiversiteit, blijft het onderwijssysteem, en daarmee ook het vreemdetalenonderwijs, behoorlijk eentalig georiënteerd (Kroon & Vallen 2010). Veel leerkrachten erkennen dat meertalige leerlingen ondersteuning nodig hebben om beter in het onderwijs mee te doen en te presteren (Tajmel & Starl 2009), maar ze voelen zich er vaak nog onzeker over hoe ze deze steun in de praktijk het beste kunnen aanbieden. In het vreemdetalenonderwijs bestaat er een sterke traditie om gebruik te maken van de immersiedidactiek (doeltaal-voertaal). Daarbij is er vaak geen ruimte om de reeds aanwezige meertaligheid van leerlingen effectief te benutten. Deze lezing zal ingaan op de uitdagingen die de bestaande meertaligheid in Nederland in relatie tot moderne vreemde talen met zich meebrengt. We beginnen met een verkenning van de rol van meertaligheid voor leerlingen die in meerdere talen zijn opgevoed, met een focus op de transfer van taalvaardigheden (Cummins 2008). Verder gaan we in op nieuwe inzichten voor het gebruik van meertaligheid in het onderwijs, met name waar het gaat om de concepten van ‘translanguaging’ (García 2009) en ‘holistisch meertalig onderwijs’ (Duarte 2020). Door veel praktische voorbeelden, die deelnemers ook zelf gaan ervaren, leren deelnemers hoe zij verschillende meertalige benaderingen in kunnen zetten binnen hun eigen vak, liefst al in de volgende les!

Prof.dr. Joana Duarte is lector van het Lectoraat Meertaligheid & Geletterdheid. Haar onderzoek richt zich op diversiteit en kansengelijkheid, taalverwerving van meertalige leerlingen, taalattitudes van leerkrachten en gezinnen, meertaligheidsdidactiek en docentenprofessionalisering voor meertaligheid in het onderwijs. Ze studeerde Moderne Talen (Engels en Portugees) en Taalwetenschap aan de Universiteit van Lissabon en behaalde haar PhD in Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit van Hamburg. Momenteel werkt ze ook als universitair hoofddocent aan de RUG en als bijzonder hoogleraar Wereldburgerschap en tweetalig onderwijs aan de UvA.

KEUZERONDE 1

1A BEWUST KRITISCH DENKEN IN HET LITERATUURONDERWIJS – NE

ZAAL: 0.01 (BEGANE GROND)

De workshop 'bewust kritisch denken' geeft allereerst inzicht in het begrip kritisch denken en het belang van deze vaardigheid voor het literatuuronderwijs in de bovenbouw havo/vwo. Daarnaast kunnen deelnemers aan de hand van de lezing en bespreking van een kort verhaal ervaren hoe de persoonlijke denkvaardigheid interpretatie en oordeelsvorming beïnvloedt en welke rol kritisch denken in dit proces kan spelen.

De workshop wordt verzorgd door Gepco de Jong.

1B EEN TAALOVERSTIJGENDE WEG NAAR TAALBEWUSTZIJN – NE-EN-DU

ZAAL 2.03 (TWEEDE VERDIEPING)

Weet jij eigenlijk wat jouw collega's doen bij de andere talen? Of (hoe) kennis van de ene taal van pas kan komen bij (het leren van) een andere taal? We bekijken de mogelijkheden aan de hand van de grammaticadidactiek die momenteel ontwikkeld wordt voor het middelbaar onderwijs (CLAP: Cross-Linguistic Awareness Programm). We kijken daarbij onder andere naar de vraag via welke route leerlingen hun taalbewustzijn vergroten. Bovendien denken we samen na over de mogelijkheden die taaloverstijgend werken überhaupt kan bieden.

De workshop wordt verzorgd door Gijs Leenders.

1C TEKENEN IN DE TAALES – ALLE TALEN

ZAAL 2.06 (TWEEDE VERDIEPING)

We gaan in deze workshop kijken waarom, hoe en wanneer je tekenen kunt inzetten in de les om de betekenis van een woord of item te verduidelijken, je leerlingen te prikkelen en taal uit te lokken. Dat doen we aan de hand van achtergronden, voorbeelden, discussie en door zelf simpele, heldere tekeningen te maken.

De workshop wordt verzorgd door Nicole de Boer.

1D EIGENAARSHIP IN TAALONDERWIJS – ALLE TALEN

ZAAL 2.28 (TWEEDE VERDIEPING)

In deze workshop maak je op een inspirerende wijze kennis met vernieuwend taalonderwijs waar vaardigheden, gamificatie en vooral verwondering centraal staan. Dit alles ten behoeve van de eigenaarschap van de leerling. Na deze workshop weet je wat de visie is van vernieuwende scholen en hoe dit in de praktijk zou kunnen werken, zodat je de dag erna al het verschil kunt maken!

De workshop wordt verzorgd door Bob Clerx.

1E AAN DE SLAG MET MEERTALIGHEID T.B.V. TAALVAARDIGHEID. TAALBEWUSTZIJN EN (INTER)CULTUREEL BEWUSTZIJN – ALLE TALEN

ZAAL 2.11 (TWEEDE VERDIEPING)

Meertaligheid is een feit in de Nederlandse samenleving en daarmee in het onderwijs. Hoewel theorie en onderzoek wijzen op de voordelen van het erkennen en benutten van de meertalige repertoires van leerlingen, staan er in de onderwijspraktijk ‘hekjes’ om talen. Andere thuistalen worden zoveel mogelijk buiten de schoolmuren gehouden en in (vreemde)taallessen wordt nauwelijks doelgericht voortgebouwd op al aanwezige kennis van andere (thuis- en/of vreemde) talen. Dat is jammer, want als je meertaligheid wél een duidelijke plek geeft in je onderwijs kun je daarmee de taalvaardigheid en communicatieve competenties van leerlingen ondersteunen. Meertalige werkvormen dragen bovendien bij aan taal- en cultuurbewustzijn. In deze workshop gaan we daarom actief aan de slag met flexibel inzetbare activiteiten en werkvormen die je kunt gebruiken om met leerlingen de wondere wereld van meertaligheid te ontdekken. Met elkaar passen we de gepresenteerde voorbeeldwerkvormen op zo’n manier aan dat je ze kunt gebruiken voor jouw doelgroep en context.

De workshop wordt verzorgd door Catherine van Beuningen en Daniela Polisenšká.

1F SAMEN NAAR NIEUWE TOETSTAKEN – ALLE TALEN

ZAAL 0.02 (BEGANE GROND)

In deze workshop verkennen we verschillende (nieuwe) mogelijkheden voor taaltoetstaken bij de moderne vreemde talen en Nederlands. Hierbij valt te denken aan nieuwe inhoud, zoals literatuur, beroepsgerichte accenten en/of cultuur, maar ook bijvoorbeeld het combineren van taalvaardigheden en diverse beoordelingsmethodieken. We zullen een aantal toetstaken als voorbeeld presenteren waarna we graag van gedachten wisselen over de voor- en nadelen van een dergelijke taaltoetstaak in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs.

De workshop wordt verzorgd door Rosa Bartman, Danai Psathas, Boet Bruijnicks en Lyan Bekkers.

1G LITERARISCHES LESEN IN DER SEKUNDARSTUFE – DU

ZAAL 3.08 (DERDE VERDIEPING)

Literatuur kann im DaF-Unterricht viele Funktionen erfüllen: Sie kann u.a. Lust an der deutschen Sprache und am Lesen im Speziellen wecken, den spielerischen, kreativen Umgang mit Sprache fördern, die kulturellen Kenntnisse erweitern und die Sprachproduktion anregen. In diesem Workshop besprechen wir, welche Möglichkeiten literarische Texte bieten und es werden Aufgabenstellungen und Texte für die Sekundarstufe I vorgestellt.

De workshop wordt verzorgd door Elisabeth Lehrner.

1H HET CHINEES CULTUURPLEIN IN DE PRAKTIJK. IN COMBINATIE MET (ONLINE) UITWISSELEN MET CHINA – CH

ZAAL 2.17 (TWEEDE VERDIEPING)

De website Chinees Cultuurplein bevat een schat aan lesmateriaal en opdrachten met het cultuurdomein van het schoolexamen Chinees als uitgangspunt. Naast kennis van drie literaire werken is interculturele competentie een van de examendoelen. Het opzetten van een (online) uitwisseling met een Chinese school leent zich hier uitstekend voor. Doel van de workshop: praktische tips uitwisselen omtrent het Chinees Cultuurplein, in samenhang met een (online) uitwisseling.

De workshop wordt verzorgd door Gwendolyn Tates en Judith Zoetelief.

KEUZERONDE 2

2A VAN ONDERGESCHOVEN KINDJE NAAR TROETELKIND – NE

ZAAL 2.17 (TWEEDE VERDIEPING)

Wie boeiend vertelt, vlot presenteert en overtuigend overkomt, scoort al snel punten bij zijn publiek. Maar kan elke leerling een goede spreker worden? Voor die uitdaging staat menig docent Nederlands die zijn leerlingen de beginselen van overtuigend spreken wil bijbrengen. Het domein mondelinge taalvaardigheid is op veel scholen een ondergeschoven kindje. Debatteren, presenteren en gesprekken voeren: hoe maak je daar tijd voor vrij in je curriculum en hoe laat je die taalvaardigheden volwaardig deel uitmaken van het PTA in de bovenbouw? In deze workshop krijg je praktische handvatten aangereikt om leerlingen met enthousiasme te laten presenteren en debatteren bij het vak Nederlands. We laten zien hoe een doorlopende leerlijn mondelinge taalvaardigheid eruit kan zien en hoe je met verschillende oefeningen je leerlingen enthousiasmeert én uitdaagt om op hoog niveau te discussiëren, presenteren en debatteren. We willen je in deze workshop warm maken voor spreekonderwijs, want dat verdient een volwaardige plaats in het curriculum en bezorgt jou en je leerlingen veel waardevolle én leuke lessen.

De workshop wordt verzorgd door Martijn Knook en Adrienne van de Vreede.

2B SOLLICITEREN NAAR EEN GOEDE MOTIVATIE – ALLE TALEN

Deze workshop is komen te vervallen.

2C LITERATUURONDERWIJS EN BURGERSCHAP – ALLE TALEN

ZAAL 0.01 (BEGANE GROND)

Deze presentatie laat zien dat het literatuuronderwijs bij uitstek geschikt is om burgerschapsvaardigheden als kritisch denken, empathisch vermogen, omgaan met controversiële onderwerpen en maatschappelijke bewustwording te oefenen. Het besproken boek is *The Hunger Games* van Susanne Collins. De presentatie is in het Nederlands, maar voor citaten uit boek wordt de Engelse tekst gebruikt.

De workshop wordt verzorgd door Paul Moeyes en Vincent Hernot.

2D GESPREKSTAKEN IN DE KLAS: HOE VERWERVEN LEERLINGEN COMPLEXERE TAAL? – MVT

ZAAL 2.03 (TWEEDE VERDIEPING)

Een leerling kan een verhaal 'nice' vinden, maar ook 'compelling'. Dat is een moeilijker woord, maar drukt wellicht beter uit wat hij van het verhaal vindt. Om effectiever te communiceren, hebben leerlingen dus complexere taal nodig. Een ander voorbeeld: leerlingen moeten in een (MVT) spreekles speculeren over personen. Als docent zou je hen graag gebruik willen horen maken van verschillende modale werkwoorden. Maar hoe pak je dat vakdidactisch aan? Oftewel, hoe kunnen we leerlingen stimuleren hun talig repertoire uit te breiden in interactieve spreektaken? Deze vraag staat centraal in deze workshop, waarin onze onderwijspraktijk m.b.t. het ontwikkelen van talige complexiteit in gespreksvaardigheid naast de theorie gelegd wordt en waarin aanbevelingen worden besproken voor vernieuwing en verbetering van het gespreksvaardigheidsonderwijs in de bovenbouw. In de workshop worden voornamelijk voorbeelden uit het schoolvak Engels gebruikt, maar de inzichten en aanbevelingen zijn ook van toepassing op andere MVT.

De workshop wordt verzorgd door Chris Veldwijk.

2E LEREN SPREKEN IN EEN VREEMDE TAAL EN DE KRACHT VAN HERHALING IN AANTREKKELIJKE TAKEN – DU-FR-SP

ZAAL 2.06 (TWEEDE VERDIEPING)

We weten al heel lang dat herhaling erg belangrijk is om een vreemde taal te kunnen gebruiken. Veel herhaling zorgt ervoor dat taalelementen zoals woorden en grammaticale patronen worden ingeslepen en dat deze snel beschikbaar zijn voor taalproductie. Tegelijkertijd is herhaling per definitie saai. De kunst is dus om herhaling aantrekkelijk te maken voor leerlingen. Dit is het geval als een leerling overduidelijk baat heeft bij herhaling omdat dat onmiddellijk resultaat oplevert of als een activiteit gewoon erg leuk is en de leerling niet door heeft dat er veel herhaling is. Bijvoorbeeld door een spelelement te introduceren (gamification).

De workshop wordt verzorgd door Wim Gombert

2F BERLIN EINMAL ANDERS: "NOTES OF BERLIN"/SO TICKT DIE HAUPTSTADT – DU

Deze workshop is komen te vervallen.

2G INTERCULTUREEL LITERATUURONDERWIJS – ALLE TALEN

ZAAL 2.11 (TWEEDE VERDIEPING)

Interculturele competentie is een belangrijk doel van taalonderwijs. Het verwijst naar het vermogen om effectief en gepast te kunnen communiceren met mensen uit andere culturen gebaseerd op houding, kennis en vaardigheden. In de praktijk zien we echter vaak dat cultuur in de mvt-les op een statische manier wordt onderwezen waarbij er vooral kennis wordt overgedragen over de doeltaalcultuur. Uit onderzoek blijkt dat met name literatuuronderwijs geschikt is om aan diverse interculturele doelen te werken. Literaire teksten kunnen bijdragen aan interculturele kennis en houdingen, door bijvoorbeeld cultureel specifieke inhoud of het ervaren van 'andere' perspectieven. Maar naast deze tekstuele elementen, is het ook het praten met klasgenoten over leeservaringen en het kritisch schrijven in de doeltaal over de literatuur, dat bevorderlijk is voor het ontwikkelen van interculturele vaardigheden en bewustzijn. In deze lezing zal Esther Schat een aantal hands-on ontwerpprincipes en leerdoelen presenteren waarmee mvt-docenten direct zelf aan de slag kunnen in hun lessen.

De workshop wordt verzorgd door Esther Schat.

KEUZERONDE 3

3A DE TABLET: HET GEHEIME WAPEN VAN LEESBEVORDERING? - NE

Deze workshop is komen te vervallen.

3B INZICHT IN GRAMMATICA: HOE KRIJG JE DAT VOOR ELKAAR? - NE

Deze workshop is komen te vervallen.

3C EEN KLAS VOL VERHALEN - ALLE TALEN

ZAAL 2.06 (TWEEDE VERDIEPING)

Verhalen hebben een belangrijke functie in onze maatschappij en in ons onderwijs, maar hoe kun je storytelling effectief toepassen in je lessen? In deze presentatie laat Anca je meerdere praktische manieren zien waarop jij met verhalen in de klas om kan gaan. Beter nog, je gaat naar huis met meerdere materialen en tips hoe jij maandag direct met storytelling aan de slag kunt gaan. Van kant-en-klare spellen tot hoe zij elk jaar met haar studenten een boek uitgeeft (en jij dat ook heel makkelijk kan).

De workshop wordt verzorgd door Anca de Vries.

3D GEFOCUSTE REVISIE - ALLE TALEN

ZAAL 2.11 (TWEEDE VERDIEPING)

Het geven van schriftelijke feedback op schrijfproducten is een tijdrovende bezigheid voor de taaldocent en het kan schrijvers onnodig docentafhankelijk maken. Hoe zorg je er als taaldocent voor dat schrijvers hun eigen teksten zelfstandig kunnen en willen verbeteren? In deze workshop leren taaldocenten hoe zij in hun klas zelfstandig schrijverschap (zelfregulerend schrijven) kunnen bevorderen.

De workshop wordt verzorgd door Camille Welie.

3E ACTIVERENDE FEEDBACK – FR

ZAAL 2.11 (TWEEDE VERDIEPING)

Stel jouw leerling maakt de volgende zin: 'Elle est sorti'. Hoe zorg je er dan als docent voor dat de volgende keer 'Elle est sortie' geschreven wordt? Met rode pen een extra e toevoegen als correctie, of kan het ook anders? Deze workshop biedt een alternatief en staat in het teken van gestuurde feedback geven waar de leerling zelf mee aan de slag kan middels codes en kleuren. Er worden handvatten geboden om leerlingen zelf gestuurd na te laten denken over mogelijke verbeteringen bij zichzelf en elkaar. We bekijken hoe je de leerling meer inzicht geeft in wat hij al kan en waar zijn verbeterpunten liggen binnen schrijfvaardigheid. Middels feedback in codetaal kun je ervoor zorgen dat iedere leerling aan de slag kan met zijn/haar eigen knelpunten. Je ervaart tijdens deze workshop hoe je de leerling stimuleert om zichzelf te corrigeren met een duwtje in de juiste richting van jou.

De workshop wordt verzorgd door Karin de Ruiter.

3F INSPIRIERENDE MATERIALIEN UND IMPULSE FÜR DEN DAF-UNTERRICHT – DU

ZAAL 2.17 (TWEEDE VERDIEPING)

Es wird interaktiv besprochen, welche Möglichkeiten Gegenstände, Fotos, Infografiken, Kurzfilme, Kurzreportagen, Spiele, Werbeclips und Songs zum Trainieren der Sprechfertigkeit (oft in Kombination mit anderen Fertigkeiten) bieten. Die Teilnehmer erhalten zahlreiche praktische Anregungen und editierbare Materialien, die sie direkt und flexibel im Unterricht einsetzen können.

De workshop wordt verzorgd door Frank Lenaerts.

3G IN DE HUID KRUIPEN VAN EEN ANDER – ALLE TALEN

Deze workshop is komen te vervallen.